

que crea e alimenta mitos ata o imposible pola súa mesma necesidade de devoralos.

As primeiras liñas xa encadran o relato á maneira clásica: unha voz en primeira persoa que se identifica como protagonista do relato (de pai galego, «represaliado polo cristo do 36»), comenta como chegou a Los Angeles e a exercer de detective privado «que dispara pouco, renega do tabaco e sae bastante do tópico alimentado polo cine e a literatura barata». O primeiro capítulo serve para poñernos en antecedentes sobre o que será o tema da novela: o tráfico de cadáveres famosos (especialmente de estrelas de cine). No segundo, unha vella actriz con cartos fai un encargo ao detective: atopar o cadáver de Marilyn. E é a partir de aquí cando realmente nos mergullamos nun ambiente de cine negro: descrições e escenarios que fan inevitable a referencia a clásicos como *The Big Sleep* ou *The Maltese Falcon*, pero mantendo unha certa distancia coa ironía que percorre a linguaxe e os personaxes.

No terceiro capítulo atopamos un cambio a narrador omnisciente en terceira persoa que aporta detalles ao lector. O autor empregará esta técnica en seis capítulos máis cos que afondará nas distintas personaxes que tecen a trama (tamén servirá para presentar algunha escena dende outra perspectiva). A historia, a partir da encomenda, levará ao detective a cruzarse, sen el sabelo, cunha brigada especial da policía representada polo Tabasco, axente orixinario de México e do que se serve Miguel Anxo Fernández para facer unha certa crítica: «O de América como país da igualdade de oportunidades estaba moi ben para a propaganda, pero aí remataba o conto».

O resto de personaxes que desfilan pola obra tamén son presentados sempre con máis ou menos ironía, que vai dende a divertida recreación da ineptitude de dous matóns ata o esperpento dos necrófilos Tara Colbert e Sugar Jones. Ambos representan a corrupción moral á que pode chegar unha sociedade rexida polos cartos e os valores máis superficiais imaxinábeis: se a primeira sería o retrato de muller fatal sen escrúpulos (xa maior, pero igual de infame), o segundo é un psicópata da Louisiana de familia adinerada (lembramos o sur profundo, escuro e violento tantas veces amosado en películas e novelas estadounidenses) de perversións inquetantes. Tamén a secretaria do protagonista está retratada con ironía, xa que, lonxe do estereotipo que esperaríamos, é, coma di o título do capítulo adicado a ela, «unha secretaria diferente», de formación máis que sorprendente, pero cuxas cualidades agacha, porque o seu xefe «gozaba abondo como estrela da película

e tendo a oportunidade de facer agromar de cando en vez unha miguíña do seu primario paternalismo».

Narración de corte tradicional (lineal, agás por un par de flashbacks do narrador en terceira persoa), segue, como xa dixen, os pasos das obras do xénero, pero tendo o gran mérito de empregar un galego que adapta sen renxer o espírito das novelas de detectives (algo ben complicado de facer) a través dunha linguaxe que vai dende o coloquial ao lírico, sempre axeitándose aos personaxes.

É esta, en definitiva, unha novela correcta dentro do xénero, que non decepciona e na que non fallan os apartes detectivescos («unha boa táctica de defensa é un seguro de vida na miña profesión» ou «se apareces feito unha rosa dá pé a que pensen que non a rascas e iso afecta ao prestixio»), así coma tiros e persecucións, pero da que sobre todo salientaría as referencias constantes ao mundo da pantalla (que amosa a paixón do autor quen, por certo, tamén é crítico de cinema e televisión nun xornal de prestixio) entre as que atopamos a un protagonista que «ten un aquel a William Holden», «uns chanzos que semellaban os da mansión de *Foie co vento*, coma se nun instante fose aparecer Vivien Leigh» ou «unha escenografía peliculeira que por intres me lembraba a *Traédeme a cabeza de Alfredo García*, aquel memorable filme de Peckinpah que, mágoa, seica moi poucos apreciaron o moito que valía».

Hugo RAMOS

FRÍAS CONDE, F. X. (2003): *A literatura eonaviega contemporánea (Notas sobre literatura galega de Asturias)*, Mesa prá Defensa del Galego de Asturias, Eilao, p. 124.

Neste libro atopamos un breve pero interesante resumo do percorrido da literatura en lingua galega escrita en Asturias, alén do río Eo. O autor é, de feito, un apaixonado pola lingua e a literatura galegas do Eo-Navia e mesmo, escritor en galego eonaviego e normativo.

Ábrese este ensaio cun prólogo de José Antonio López Silva no cal presenta a obra, o autor e mais as súas intencións e obxectivos.

O libro de Xavier Frías mostra, precisamente, a evolución histórica dun marco periférico de escritores vinculados a un sistema minorizado, o galego, con todo o que iso implica. (p. 13)

A primeira parte serve como introdución ao galego de Asturias desde o punto de vista filolóxico e lingüístico, «xa que nos dezaioito concellos máis

occidentais do Principado usan o galego arredor de sesenta mil persoas.» (p. 15). Fálase tamén das particularidades do sistema literario eonaviego, con personalidade propia dentro das letras galegas.

O primeiro capítulo adicado á historia da literatura eonaviega do século XX trata o seu primeiro tercio, «en ningún caso se trata dunha actividade literaria seria e continuada —agás os casos de Cotarelo Valledor e Santos Ferrería» (p. 23). Tapia será o punto de referencia cultural e a súa variedade lingüística local, a máis empregada. O xénero preferido será a poesía, cunha notábel presenza do sentimento da señardade.

Os anos do franquismo foron difíciles para os escritores en galego de Asturias, especialmente nos primeiros tempos da ditadura. «A partir dos anos sesenta dáse unha certa permisividade: agora o idioma vernáculo aparecerá no folclore» (p. 35). A lingua usada será o galego local «sen pretensións de buscar unhas formas comúns» (p. 35). Cómpre mencionar os nomes dos poetas Benjamín López, Daniel Vargas e mais Xosentoño do Pallarín. Non podemos esquecer a literatura costumista, «o único que sobrevivía durante os corenta anos de franquismo» (p. 40).

Coa chegada da democracia en España, a Bisbarra Eo-Navia non ficou allea aos movementos que tanto do centro de Asturias como de Galiza lle chegaron sobre a normalización e mais a normativización da lingua» (p. 44). pero con opinións ben diferenciadas: dunha banda, a tendencia a normativizar sobre o galego estándar e doutra, o achegamento ao asturiano.

Á primeira xeración, a do Rexurdimento, pertencen por exemplo Manuel García «El Galano», Alejandro Antúnez ou Adela Conde. A poesía será o xénero máis cultivado. Despois virá a xeración dos críticos co franquismo e o renacemento do artigo de opinión. «Aquí non podemos esquecer a revista A Freita, pioneira na aparición de artigos en galego de toda caste» (p. 51). A xeración dos oitenta presenta un panorama renovado aínda que máis dividido pola cuestión da galeguidade da fala. Entre os autores deste grupo inclúese o propio Frías Conde, Xavier Vilareyo ou Viqui Veiguela.

Para rematar este volume o autor propón un repertorio da literatura eonaviega, unha antoloxía de textos poéticos e narrativos: «o complemento ao estudo teórico anterior, con toda clase de textos» (p. 71).

Xavier Frías Conde afirma descoñecer o futuro do galego de Asturias, na súa opinión o principal obstáculo «é a división en dous bloques antagónicos» (p. 63), os xa ditos galeguista e asturianista. «Non se conta cun estatus de recoñecemento e protección... a fronteira política é por veces unha

barreira impermeábel» (p. 63). Con este pequeno pero completo ensaio, o autor érguese como voceiro dunha minoría galegofalante que non debe ser esquecida nin ignorada. A resposta está nas mans dos eonaviegos.

Diego MUÑOZ CARROBLES

GÓMEZ CLEMENTE, X. M. e RODRÍGUEZ GUERRA, A. (coords.) (2003): *Neoloxía e lingua galega: teoría e práctica*, Vigo, Servicio de Publicacións da Universidade de Vigo.

A Universidade de Vigo vén de dar a lume este volume cun obxectivo duplo: ofrecer datos sobre a creación léxica nos medios de comunicación escritos galegos e presentar algunhas nocións teóricas básicas sobre neoloxía. Os destinatarios directos son os estudantes das materias de Neoloxía e Terminoloxía desta universidade mais coidamos que tamén será útil para todos aqueles que traballan nos Servizos Lingüísticos (SS.LL.) dado que se atoparán con frecuencia con este tipo de unidades léxicas.

A obra está estruturada en catro capítulos. Comeza con cinco artigos teóricos, case todos procedentes do mundo francófono e publicados a principios dos setenta. O segundo capítulo aplica á práctica os conceptos expostos no anterior. Estoutros artigos, agás un, son reelaboracións de traballos presentados nunhas Xornadas de Neoloxía celebradas en Vigo en 2000. Finalmente incorpora unha bibliografía con case catrocentas referencias, na que se intentou conxugar exhaustividade e selección (con predominio da primeira), e un interesante índice de formas neolóxicas galegas citadas con máis de dous milleiros de termos. Ambos os dous, bibliografía e índice, son obra dos coordinadores.

No primeiro artigo do bloque teórico, Louis Guilbert constata xa en 1971 que a posición ocupada pola Academia e os escritores no relativo á creación e ratificación de novas palabras está sendo invadida polos medios de comunicación. Desde unha perspectiva estruturalista, elabora unha tipoloxía para os neoloxismos. En consonancia con esta óptica, ve os neoloxismos como actos individuais que poden acadar o colectivo.

A seguir, Jean-Claude Boulanger (1989) bosquexa unha historia da neoloxía e do seu estudo e presenta os diferentes significados que se lle poden dar a este termo. Así mesmo, salienta a necesidade de coordinación da comunidade francófona neste campo para garantir unha certa estabilidade